

3. International Court of Justice, Questions of jurisdictional immunities of the state and measures of constrains against state-owned property, 10 May 2022, General List No. 183 <<https://www.icj-cij.org/sites/default/files/case-related/183/183-20220510-ORD-01-00-EN.pdf>>
4. Andrea Maria Pelliconi (2023) The Italian Constitutional Court`s new decision on state immunity and the ICJ Germany vs Italy No. 2. EJIL: Talk! <https://www.ejiltalk.org/the-italian-constitutional-courts-new-decision-on-state-immunity-and-the-icj-germany-vs-italy-no-2/>
5. BVerfG, 2 BvR 2735/14 (Identitätskontrolle), para. 47.
6. Савчин М. (2024) Конституція: люди та інституції (SWOT-коментар). Київ: Юрінком Інтер, 646-647

Симоненко **Наталія**
Олександрівна,

доцент кафедри кримінального права
Національної академії внутрішніх
справ кандидат юридичних наук,
доцент

Хоменко Анастасія Олександрівна,
аспірант кафедри кримінального
права

Національної академії внутрішніх
справ

НЕЗАКОННЕ ПОВОДЖЕННЯ ЗІ ЗБРОЄЮ ТА ПОРУШЕННЯ ПРАВИЛ ЇЇ ЗАСТОСУВАННЯ: ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ СТ. 263 І СТ. 414 КК УКРАЇНИ

Проблема відмежування кримінальних правопорушень, пов'язаних зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами, є однією з найактуальніших у сучасному кримінальному праві України. Незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами, передбачене статтею 263 Кримінального кодексу України (далі – КК України), та порушення правил поводження зі зброєю, а також із речовинами і предметами, що становлять підвищену небезпеку для оточення, регламентоване ст. 414 КК України, мають зовні подібні ознаки, проте суттєво відрізняються за об'єктом посягання, суб'єктом, об'єктивною та суб'єктивною стороною. Чітке розмежування цих норм є ключовим для правильного застосування кримінальної відповідальності, попередження помилкових кваліфікацій та забезпечення безпеки як цивільного населення, так і військовослужбовців у процесі виконання службових обов'язків.

Стаття 263 КК України регулює кримінальну відповідальність за носіння, зберігання, придбання, передачу чи збут вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин або вибухових пристроїв без передбаченого законом

дозволу, крім гладкоствольної мисливської зброї. В частині другій цієї статті передбачено також відповідальність за носіння, виготовлення, ремонт або збут холодної зброї, зокрема кинджалів, фінських ножів, кастетів та іншої подібної зброї, без відповідного дозволу. При цьому особа, яка добровільно здала органам влади зброю, бойові припаси, вибухові речовини або вибухові пристрої, не підлягає кримінальній відповідальності за частинами першою та другою цієї статті [1].

Так, наприклад *ОСОБА_1*, умисно, не маючи дозволу, передбаченого постановою Кабінету Міністрів України № 576 від 12.10.1992 року «Про затвердження Положення про дозвільну систему», а також ігноруючи вимоги «Положення про дозвільну систему» (затверджене постановою Кабінету Міністрів України № 576 від 12.10.1992 року з наступними змінами), «Інструкцію про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів» (затверджену наказом Міністерства внутрішніх справ України № 622 від 21.08.1998 року, зі змінами, внесеними наказом Міністерства внутрішніх справ України № 292 від 13.04.1999 року), придбав корпус ручної осколкової гранати Ф-1. Продовжуючи свої протиправні дії, усвідомлюючи суспільно небезпечний характер своїх дій, передбачаючи їх суспільно небезпечні наслідки та бажаючи їх настання, без передбаченого законом дозволу, почав зберігати корпус ручної осколкової гранати Ф-1 за місцем проживання. Своїми умисними діями *ОСОБА_1* вчинив кримінальне правопорушення, передбачене ч.1 ст.263 КК України зберігання, придбання вибухових речовин без передбаченого законом дозволу [2].

На відміну від ст.263 КК України, ст. 414 КК України регулює кримінальну відповідальність за порушення правил поводження зі зброєю, а також боєприпасами, вибуховими, іншими речовинами і предметами, що становлять підвищену небезпеку для оточення, а так само з радіоактивними матеріалами, якщо це заподіяло потерпілому тілесні ушкодження або створило небезпеку для довкілля [1].

Так, наприклад, *ОСОБА_1*, будучи військовослужбовцем, перебуваючи на чергуванні грубо порушив правила поводження зі зброєю, достовірно знаючи свої обов'язки за військовими статутами та інструкціями. Діючи необережно, він поклав автомат АКС-74У на ліжку так, що дуло було направлене на військовослужбовця *ОСОБА_2*, здійснив контрольний спуск гачка, внаслідок чого стався неприцільний постріл, і потерпілий отримав наскрізне вогнепальне поранення правого стегна з ушкодженням судинно-нервового пучка, що відноситься до тяжких тілесних ушкоджень. Своїми умисними діями *ОСОБА_1* вчинив кримінальне правопорушення, передбачене ч.1 ст.414 КК України як

умисне порушення правил поведження зі зброєю, що заподіяло тілесні ушкодження потерпілому [3].

Отже, попри зовнішню схожість предмета посягання, статті 263 та 414 КК України регулюють різні суспільні відносини та мають суттєві відмінності за об'єктом, суб'єктом, об'єктивною та суб'єктивною стороною. Стаття 263 КК України спрямована на охорону законного порядку обігу зброї, бойових припасів та вибухових речовин серед цивільного населення, а також запобігання їх незаконному зберіганню, придбанню, передачі чи збуту. Основним об'єктом посягання у цій нормі виступають суспільні відносини щодо контролю за обігом зброї та вибухових речовин, незалежно від настання будь-яких конкретних шкідливих наслідків для життя, здоров'я або довкілля. Кримінальна відповідальність, у цьому випадку, настає в момент незаконного володіння або будь-якої іншої незаконної операції зі зброєю, бойовими припасами чи вибуховими речовинами.

На відміну від ст. 263 КК України, ст. 414 КК України належить до категорії військових кримінальних правопорушень і спрямована на охорону життя і здоров'я військовослужбовців, а також безпеки довкілля, у процесі виконання службових обов'язків. Основним об'єктом посягання виступають суспільні відносини, що регламентують правильне поведження зі зброєю та іншими небезпечними предметами під час служби, а об'єктивна сторона кримінального правопорушення характеризується настанням суспільно небезпечних наслідків або створенням реальної загрози їх настання. На відміну від ст. 263 КК України, для настання кримінальної відповідальності за ст. 414 КК України необхідна наявність наслідків або створення небезпеки для довкілля, що об'єктивно підвищує суспільну небезпечність діяння.

Суб'єкт кримінального правопорушення за ст. 414 КК України є спеціальним, ним може бути тільки військовослужбовець або військовозобов'язаний під час проходження зборів, який отримав у службове користування зброю або інші небезпечні предмети, або мав обов'язок дотримуватися встановлених правил поведження з ними. У ст. 263 КК України суб'єкт є загальним і охоплює будь-яку фізичну осудну особу. Така відмінність підкреслює, що ст. 414 КК України регулює правовідносини у сфері військової служби, де ризик для оточуючих є значно вищим, а порушення правил поведження з небезпечними предметами потенційно загрожує життю та здоров'ю військовослужбовців і цивільних.

Ще однією істотною відмінністю є суб'єктивна сторона. За ст. 263 КК України характерним є прямий умисел, оскільки особа усвідомлює незаконність своїх дій і бажає їх вчинити. За ст. 414 КК України кримінальна протиправність може бути обумовлена як умисним, так і необережним ставленням до наслідків, що відображає специфіку військової служби, підвищену небезпечність предметів та потенційну шкоду для оточення. При цьому закон передбачає, що особа, яка не мала відповідних знань і об'єктивно не могла передбачити небезпечні наслідки, не підлягає кримінальній відповідальності за цією статтею.

Таким чином, ключові відмінності між ст. 263 та ст. 414 КК України можна сформулювати наступним чином: ст. 263 регулює незаконний обіг зброї, бойових припасів або вибухових речовин серед цивільного населення та має формальний склад, ст. 414 регулює порушення правил поводження зі зброєю і небезпечними предметами під час військової служби і має матеріальний склад, що потребує настання суспільно небезпечних наслідків.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний кодекс : Закон України від 05.04.2001 р. № 2341–III. URL : [https:// zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14).
2. Вирок Овідіопольського районного суду Одеської області від 18 грудня 2025 р. у справі № 509/6345/25. URL: <https://reustr.court.gov.ua/Review/132787376>
3. Вирок Хаджибейського районного суду міста Одеси від 04 листопада 2025 р. у справі № 521/9667/23. URL: <https://reustr.court.gov.ua/Review/132935428>

Соловійова Аліна Миколаївна,
 Стипендіатка Жана Моне Центру
 провідних досліджень імені Роберта
 Шумана, Європейський
 університетський інститут,
 Флоренція, Італія, докторка
 юридичних наук, доцентка

АДАПТАЦІЯ КРИМІНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ДО ACQUIS COMMUNAUTAIRE ЄС В УМОВАХ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ: КОНЦЕПТ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Після набуття Україною статусу кандидата на вступ до ЄС адаптація кримінального законодавства до *acquis communautaire* стала стратегічним напрямом правової реформи. Такий напрям узгоджується з положеннями Конституції та законів України, а також відповідає вимогам Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

Процес європеїзації кримінального права України розпочався після відновлення її незалежності, здобув нових поштовхів при підготовці та ухваленні чинного КК України, продовжується і в теперішній час шляхом внесення численних змін та доповнень в КК України. Особливу актуальність цей процес набув в останній час, після створення Президентом України 7 серпня 2019 року Комісії з питань правової реформи, в складі якої із числа її членів утворена Робоча група з питань розвитку кримінального права [1, с. 45]. Розвиток цієї сфери за останні 30 років свідчить про те, що кримінальне право більше не перебуває на периферії процесу європейської інтеграції. Попри те, що деякі автори пов'язують інтеграцію кримінального права — як «ядрової державної компетенції» — з концепціями «нового міжурядовизму», «інтенсивного